

RAZVOJ OBRAZOVANJA SOCIJALNIH RADNIKA U RUMUNJSKOJ

Sredinom lipnja na Studiju za socijalni rad Pravnog fakulteta u Zagrebu kao gosti boravili su prof. Rebecca T. Davis, doktorica socijalnog rada, i doktor socijalnog rada prof. William Saur, koji su tom prilikom održali kolokvij na temu: Razvoj obrazovanja socijalnih radnika u zemljama istočne Europe.

Kolokvij su prisustvovali ponajviše novoizabrani asistenti, pojedini profesori te drugi zainteresirani gosti. Imali su priliku razgovarati s dr. Davis i dr. Saurom o njihovom iskustvu iz Rumunjske gdje su proveli tri godine razvijajući postojeće oblike prakse i teorije socijalnog rada. Izuzetno je zanimljivo bilo čuti određene ideje i razmišljanja koja su povezana s njihovim dugogodišnjim radom u Americi i Rumunjskoj, a koja su me potakla na određene usporedbe s Hrvatskom.

Naglašeno je, na primjer, kako u Americi postoji partnerstvo - tj. ugovorni odnosi između različitih privatnih nevladinih humanitarnih udruga i državnih službi i institucija u području socijalnih prava građana. To je rezultiralo postojanjem vrlo raznolike i razgranate mreže različitih načina ostvarivanja socijalnih potreba, što je ujedno vrlo pozitivan i poticajan primjer za nas. Sve se to zasniva na razvijenoj zakonskoj regulativi i naprednom shvaćanju uloge socijalne politike u društvu koje njeguje individualna demokratska prava građana.

Naše društvo, kao i mnoge zemlje istočne Europe, pogotovo sada u uvjetima velikih političkih i tržišnih gibanja (promjena), treba graditi i primjenjivati postojeća pozitivna iskustva zemalja zapadne demokracije i pritom njegovati vlastite specifičnosti.

Nekoliko riječi o samim gostima i njihovu radu

Dr. Rebecca T. Davis klinički je socijalni radnik s diplomom terapeuta u bračnoj i obiteljskoj terapiji s 25 godina aktivnog rada i iskustva. Sudjelovala je u programima zaštite i razvoja mentalnog zdravlja zajednice radeći s obiteljima djece s pojačanim potrebama, odraslima te starijim ljudima. Prošlu godinu provela je na mjestu savjetnika Nacionalnog udruženja socijalnih radnika Amerike (NASW). Suradnik je Internacionalnog centra za trening i tehničku pomoć projektima za razvoj rumunjskih nevladinih udruga koje se bave zaštitom prava djece, posebice zbrinjavanjem napuštene djece.

Rad dr. Davis u NASW-u bio je usredotočen na unapređivanje socijalnog rada kao profesije, osnivanje udruženja socijalnih radnika Rumunjske te razvijanje informacijske mreže i veza između rumunjskih neprofitnih - nevladinih udruga. Konačni cilj bilo je poticanje za uključivanje u Međunarodnu federaciju socijalnih radnika.

Dr. William Saur također je klinički socijalni radnik, s više od 20 godina iskustva. Radio je kao izvanredni profesor na katedri psihijatrije Medicinskog centra na Sveučilištu Duke a predavao je i desetak godina na Fakultetu Sjeverne Karoline, u Školi za socijalne radnike. Kao klinički socijalni radnik radio je najviše s mladim odraslim osobama te kao savjetnik u socijalnim institucijama i bolnicama za mentalno zdravlje. Objavio je velik broj članaka iz različitih područja; religije, prakse socijalnog rada i mentalnog zdravlja.

Prethodne tri godine oboje su proveli u Rumunjskoj gdje su uložili mnogo truda na unapređivanje obrazovne paradigme edukacije socijalnih radnika odnosno pridonijeli razvoju programa socijalnog rada, podučavajući socijalni rad na fakultetskoj razini.

Ukratko, radili su na sljedećim područjima:

1. Organizacija supervizije u području obrazovanja socijalnih radnika u institucijama i izvan njih u primjeni i razvoju različitih intervencijskih vještina i tehnika u radu na pojedinačnom slučaju, rada s grupom te soc. rada u zajednici.

2. Razvoj modela za primjenu vještina socijalnog rada priučenih socijalnih radnika.

3. Suradnja s nevladinim udrugama, ponajviše u području zaštite prava djece. Rumunjska ima više od 130.000 napuštene djece koja su pretežno smještena u institucijama. Organizirali su trening za primjenu intervencijskih tehnika socijalnim radnicima koji rade u tim ustanovama s naglaskom na tehnikama u radu s djecom oboljelom od AIDS-a te obiteljima hranitelja i usvojitelja.

4. Tehnička pomoć - podrška nevladinim organizacijama u prikupljanju financijskih sredstava, pisanju ponuda potencijalnim donatorima, razvoju kvalitetnih programa.

U tijeku razgovora istaknuli su da se Rumunjska kao i mnoge zemlje istočnog socijalizma suočava s mnogim društvenim i razvojnim izazovima nakon pada totalitarne ideologije. Naglasili su mnoge poteškoće u razvoju udruženja socijalnih radnika na društvenoj razini zbog lošeg utjecaja prijašnjeg dominirajućeg centralističkog načina donošenja odluka i pomanjkanja zakonske regulative, nerazvijene prakse socijalnog rada, socijalne politike i pratećeg zakonodavstva.

U području socijalnih potreba građana prevladavaju još uvijek ponajviše državni intitucionalno-administrativni oblici skrbi u kojoj dominira centralizirana struktura sustava socijalne skrbi koja se iskazuje ponajviše u administrativnoj orijentaciji rješavanja socijalnih potreba građana.

Nedovoljno je razvijena socijalna infrastruktura sustava, što se očituje u nerazvijenosti tehnika prakse socijalnog rada zapadne demokracije, kao što je socijalni rad na pojedinačnom slučaju, socijalni rad s grupom i tehnike socijalnog rada sa zajednicom.

Sustav obrazovanja stručnih radnika na ovom području temeljio se na sociološkoj i ideološkoj orijentaciji i pristupu društvenim problemima bez sustavnog školovanja. To se najbolje očitovalo u nepostojanju visokog obrazovanja za socijalne radnike preko 20 godina.

Praksa socijalnog rada u području nevladinog, privatnog sektora do sada je bila vrlo nerazvijena zbog sistemskih razloga. U posljednje vrijeme s razvojem demokratskih strujanja javljaju se nove socijalne inicijative kroz nevladine udruge (domaće i strane) kojima se nastoji obuhvatiti širi krug potreba građana, tj. one koje se ne mogu ostvariti putem državnog sustava.

Razgovarajući o problemima s kojima su se susretali u Rumunjskoj, neminovno smo se dotaknuli mnogih pitanja s kojima se susrećemo u Hrvatskoj.

Rečeno je da se konceptualna osnova socijalnog rada u našem društvu u velikoj mjeri oslanja na pragmatičnu upotrebu psiho-socijalnih spoznaja i znanstvene pristupe zemalja zapadne demokracije, posebice Amerike. Edukacija socijalnih radnika naročito u posljednjih nekoliko godina osniva se na već spomenutom modelu, pri čemu je kritički zamijećeno da nedostaje socijalnih i socioloških razvojnih pristupa s akcijskom komponentom.

Nametnulo se i interesantno pitanje evaluacije i praćenja rezultata projekata raznih humanitarnih organizacija te njihova načina rada na ovom terenu i s domaćim ljudima.

Došlo se do zaključka da mnogi strani donatori nemaju socijalno razvojnu koncepciju svojih programa pomoći. Uglavnom se radi na projektima kratkog daha, brze identifikacije

potreba, a bez ulaganja u razvojne komponente programa i domaće resurse - ljude. To se očituje u velikom broju projekata koji vrlo kratko traju i imaju vrlo ograničene učinke. Sve to podsjeća na pristup kakav velike svjetske organizacije primjenjuju u Africi - preslikavanjem poznatih modela, ne poštujući pritom lokalne specifičnosti i ne preispitujući učinke i stvarne potrebe.

U daljnjem tijeku razgovora dotaknuta su mnoga pitanja, koja zbog vremenskog ograničenja i naravi kolokvija nisu mogla biti detaljno obrađena, ali su vrlo poticajna za daljnja razmišljanja. To su npr. pojava velike konkurencije i loše koordinacije između nevladinih udruga koje su slabo međusobno povezane i čije se aktivnosti uglavnom iscrpljuju na još uvijek amatersku borbu za donacije uglavnom za tzv. aktivnosti u izbjegličko/prognaničkim kampovima bez prave evaluacije potreba korisnika (pogotovo od njih samih), bez razvijenih instrumenata za procjenu učinkovitosti rezultata. Uglavnom su zanemarene ostale grupe korisnika čije su potrebe u još uvijek prisutnim uvjetima rata vrlo velike: izbjeglice i prognanici u privatnom smještaju; žene, majke i djeca, mladi, odrasli muskarci i stariji - dvije gotovo najzapostavljene grupe, i drugi.

Mnogo je još ostalo otvorenih pitanja i ideja o kojima je vrijedno razmisliti: pitanje suradnje između nevladinih udruga - stvaranje informativne mreže, koordiniranih napora i mreže socijalnih servisa koje potpunije utječu na izražene potrebe ljudi, stvaranje jakog udruženja socijalnih radnika, utjecaj nevladinih udruga na postojeća systemska rješenja odnosno socijalnu politiku - vladina tijela i odluke, utjecaj prakse i aktivnosti humanitarnih udruga na postojeći način školovanja socijalnih radnika. To je posebno pitanje s obzirom na to da su gosti naveli kako je npr. u Americi način obrazovanja budućih socijalnih radnika vrlo pragmatičan, odnosno intenzivno vezan za konkretnu praksu i rad s ljudima, što je osnova za daljnju znanstvenu generalizaciju i koncepciju socijalnog rada koja u sebi sadrži sve potrebne znanstvene metodološke elemente, koji naravno povratno djeluju na unapređivanje postojeće prakse.

Natalija Mujić